

CONTROVERSIARUM

DE ECCLESIA TRIUMPHANTE

LIBER SECUNDUS

DE RELIQUIS ET IMAGINIBUS SANCTORUM.

CAPUT I.

Proponuntur argumenta contra cultum reliquiarum.

Disseruimus Libro superiore de gloria et cultu Sanctorum; nunc de veneratione eorum rerum, quae ad illos perinent, id est, reliquiarum sanctorum et imaginum disputandum erit. Ac, ut a reliquiis ordiamor, reliquiarum sanctorum cultum primus reprehendere coepit Eunomius, et post eum Vigilantius, si B. Hieronymo lib. contra Vigilantium credimus. Neque his repugnat quod ibidem paulo infra idem Hieronymus dicit, hanc haeresim olim eruuisse contra Ecclesiam, et adversus eam scriptum esse librum Tertulliani, qui dicitur Scorpia: nec etiam quod in epistola ad Riparium originem hujus haeresis revocet ad Judeos et Samaritanos; nam vere primus auctor, qui expresso hoc asseruit, Eunomius fuit. Gnostici enim, contra quos scribit Tertullianus suum Scorpia: solum negabant, martyria perpetrandam. Ex quo tamen deduci poterat, Martyrum corpora non colenda, quamvis ipsi hoc expresse non dicent. Porro Judei et Samaritae omnia corpora immunda esse credunt: nihil tamen in particulari de Sanctorum corporibus disputant.

Post Vigilantium Constantinus Copronymus Imperator, ut Suidas in ejus vita scribit, omnes reliquias ubique deleri jussit.

Eadem haeresi laborasse Claudium Taurensem, scribit Jonas lib. I. de cultu imaginum. Eamdem etiam Wiclefistis placuisse, auctor est Thomas Waldensis tom. III. tit. 44.

Denique eamdem hoc tempore Lutherani et Calvinista excitarunt. Nam Lutherus in sermone de cruce, reliquias ut fidelium seductiones altissime sub terram abscondendas judicat. Eum secuti Magdeburgenses passim reprehendunt cultum reliquiarum, sed praecipue Cent. IV. cap. 6. col. 456. Idem facit Calvinus lib. de formandæ Ecclesiæ necessitate, et in admonitione de reliquis.

Argumenta Wiclefistarum duo erant. Primum, quia Matth. XXIII. arguntur a Domino Iudei, quod ornarent sepulchra Prophætarum. Secundum, quia in tumulis, que dicuntur Sanctorum nec animæ, nec corpora Sanctorum sint, sed soli cineres.

His addit Calvinus in admonitione de reliquis alia quinque. Primum, quia Deus abscondit Mosi corpus, ut habetur Deuter. ult. Causa autem redditur ab omnibus, ne Iudei illud adorarent. Unde etiam in epistola Iudei legimus, Diabolum contendisse cum Michaele Archangelo de Mosi corpore: quia videlicet Diabolus illud manifestare volebat, ut occasionem præberet Iudeis illud adorandi.

Secundum, quia Paulus II. Corinth. V. dicit, post resurrectionem Christi se non nosse Christum secundum carnem; quibus verbis monet, quidquid in Christo carnale fuit, oblivioni tradendum, et missum faciendum, ut in eo secundum spiritum querendum, et possidendo omne studium ponamus.

Tertium, quia idem Paulus ad Colossens. II. damnat omnem cultum arbitrarium, id est, a Deo non institutum, quem ipse Grace vocat *idolatria*, tamquam stultitiam, etiam speciem sapientiae habere videatur. At certe cultus reliquiarum non habetur a Domino institutus, sed est voluntarius, et ab hominibus excoxitatus.

Quarum, quia desiderium reliquiarum nunquam superstitione caret, immo mater est idolatrie. Nam non possunt haberi vel affractari, quin statim sequatur veneratio; venerationi autem nullus adhibetur modus, quin statim honor Christo debitus ipsis tribuatur. Id quod auctoritate testatur; nam in signum solemnis adorationis, cerei nunc passim accenduntur coram Martyrum sepulchris. Et confirmatur; nam Hieronymus obiciunt Vigilantio esse idololatram accendere cereos coram reliquiis, nihil aliud respondere potuit, quam id facere solum mulierulas, quae zelum habent, sed non secundum scientiam. Addere possumus Concilium Elibertinum, can. 34, ubi dicitur, ejusmodi cereis Sanctorum spiritus inquietari; et Augustinus, qui lib. de moribus Ecclesie cap. 34. reprehendit sepulchrorum adoratores.

Quintum, quia maxima pars reliquiarum suppositionis est, et sepe accedit, ut pro reliquis Sanctorum ossa latronum, vel etiam canum, aut asinorum veneremur. Id quod probat Primum, quia Augustinus in libro de opere Monachorum cap. 28. cum dixisset quosdam Monachos circumferre, et venditare membra Martyrum, addidit: « Si tamen Martyrum. » Si enim iam tunc coepissent impostura, quid modo fieri credendum est? Deinde, quia tam multe reliquiae ejusdem generis inventur, ut oportet vel eudem Sanctum multa corpora habuisse, vel multis esse falsas reliquias. Hac ille; quae omnia argumenta cap. 4. refelluntur.

Po rr Calvinista ubicumque possunt reliquias Sanctorum exurunt, et cincires in fluorem abiciunt: et notandum sane anno 1362, a Calvinistis corpora Sanctorum Irenei, Hilarii, et Martini effossa, et cremata, et in profluentem projecta fuisse, ut referat Surius, quod idem eodem in loco corporibus aliorum Sanctorum fecerant Ethnici ante annos 1400, nam ut scribit Eusebius lib. V. histor. cap. 3. Ethnici Martyrum reliquias igni assumptas, in Rhodanum abicerunt. Ut hinc numerum intelligamus, quanta sit Calvinistarum cum Ethnicis cognatio sa-

erilegiorum atque perfidiae. Quod autem Calvinistae ferro et flammis agunt, id agunt imposturis, mendaciis et fraudibus Magdeburgenses, quorum aliquas hic breviter duximus adnotandas.

CAPUT II.

Deguntur mendacia Centuriatorum.

Initio igitur de origine venerationis et cultus reliquiarum mirabiliter disputant Magdeburgenses; nam Centur. VI. in ipsa prefatione dicunt, eo saeculo, nimis post annum Domini 300, copisse cultum reliquiarum occasione templorum, que tunc ingentibus sumptibus extrahabantur. Idem tamen Centur. V. cap. 7. col. 744. dicunt, cultum reliquiarum ipso quinto saeculo, id est, ante annum 500 cepisse. Non ergo verum est, quod dicunt in prefatione Centur. VI. Porro iidem auctores Centur. IV. cap. 6. col. 456. et cap. 13. col. 1446. dicunt, superioribus saeculis, id est, usque ad annum 300, nihil haberi in probatis auctoribus de veneratione et translatione reliquiarum, sed cepisse istam superstitionem secundo quarto, quando jussu Juliani Apostata reliquia Sancti Babyle translate fuerunt, que translatione cum summa celebritate facta est circa annum Domini 365. Eo enim tempore Julianus imperavit, ut sanctus Hieronymus testatur in Chronicone: non ergo verum est, quod scripserunt Magdeburgenses Centur. V et VI.

Sed neque est verum, quod in ista Centurie IV. dicunt; nam in additione ad primam Centuriam, in vita sancti Luce, fatentur idem Centuriatores, ante tempora Juliani fuisse translatas summo cum honore reliquias sancti Andreae et S. Lucae Constantiopolim a Constantino Imperatore, ut B. Hieronymus testatur libro contra Vigilantium.

Præterea Cent. II. cap. 3. col. 31. et sequentibus referunt ad verbum ex historia Eusebii lib. IV. cap. 15. epistolam Ecclesiæ Smyrnensis de martyrio Polycarpi; in qua epistola narratur, Christiani cupientibus reliquias Martiris, et Judæis perficissime resistantibus, judicem Ethnicum voluisse

CAPUT II.

201

corpus in medio positum cremari usque ad cineres: et tamen Christianos collegisse incredibili aviditate reliquias illas: « Ac si essent (inquit epistola) lapidibus pretiosissimis pretiosiores, et auro probatissimo probatores. » Eas autem reliquias a Christianis collectas ad cultum, patet tum ex verbis citatis, tum ex contentione adversariorum. Judei enim atque Ethnici resistebant, ne reliquie raperentur pretextu pietatis. Existimabant enim corpora a Christianis adorari, ut in eodem loco Eusebius testatur: non ergo verum est, quod dixerunt Centur. IV.

Sed neque tunc ceperit honor reliquiarum; nam B. Gregorius lib. III. epistol. 30. scribit, ipso tempore, quo Petrus et Paulus passi sunt, venisse fideles ab Oriente, qui eorum reliquias tamquam suorum civium peterent; sed cum eas detulissent usque ad secundum lapidem ab urbe, divino miraculo impeditos, non potuisse ulterius eas deferre; tum vero a Romanis fidelibus apud Catacumbas reconditas fuisse. Unde postea Cornelius Papa (ut in Pontificale Damascus referit) transulit ad ea loca, ubi nunc jacent. Itaque de origine cultus reliquiarum quatuor mendacia inter se pugnantia Magdeburgenses protulerunt.

Secundum mendacium est, Centur. IV. cap. 8. colum. 602. ubi postquam dixerunt, recte et pie Vigilantium contra reliquias scripsisse, Hieronymum autem solis convicis et importunitate pro reliquiis pugnasse, addunt Gregorii testimonium: « Id quod (inquit) etiam Gregorii visum est, qui de scripto Hieronymi contra Vigilantium ita censuit: in Vigilantium ita convicis debachatur Hieronymus, ut plusecum in eo modestia cogar desiderare. » At ista verba nullius Gregorii sunt, sed Erasmi in argomento ad librum B. Hieronymi contra Vigilantium.

Tertium est, Centur. V. cap. 6. colum. 699. ubi sic habent: « Augustinus (inquit) de reliquiis Stephanii scribit, superstitionis, et magnum concursum multitadinis ad eas in Africam usque factum, dementatis populis quibusdam illusionibus, que pro miraculis habita sunt, libro de civitate Dei XXII. capite 8. » At si legamus totum istud caput, quod ipsi citant, non inventemus usquam nomes superstitionis, vel illusionis, sed tantum pietatem erga sacras reliquias, ut hic loco Augustini satis esse videatur ad omnes hereticorum nebula dissipandas. Inter alia

multa sic ait de quadam miraculo: « Clarissima foemina est, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat: ampla civitas, ampla persona, rem querentes latere non sinunt etc. » Et infra: « Unum est apud nos factum, non majus quam illa, que dixi, sed tam clarum atque illustre miraculum, ut nullum arbitrere esse Hippomensium, quod hoc non vel viderit, vel dicatur, nullum qui oblivisci illa ratione potuerit. »

Neque est hoc Magdeburgensium solum mendacium impudens, sed etiam peccatum in Spiritum Sanctum, quod Dei miracula testatissima, illusiones vocent: et præterea est insanis manifesta, cum B. Augustinum, virum sapientissimum, quasi pueriliter ludentem faciant. Nam cum beatus Augustinus tuto illo capite probare contendat fidem Catholicam, non earere veris miraculis: nonne prorsus insaniret, secumque ipse, et cum fide pugnaret, si miracula, quibus fidem probari dicit, illusiones ipsem appellaret, et populum, qui illis credit, superstitionis, et dementiationis diceret?

Quartum mendacium est omnino simile superiori; nam eadem Centuria V. cap. 15. column. 1506. dicunt reliquias Martyrum at Ethnici contemptas fuisse, et in eo melius sensisse, quam superstitionis Christiani sentiant, Theodoretus auctore libr. VIII. de Martyribus. Atqui Theodoretus eo libro minus habet, melius sensisse Gentiles de reliquiis, quam Christianos, sed omnino contrarium asserit, et defendit. Vide (Lector) locum, et judex esto.

Quintum est Centuria IV. cap. 13. colum. 1446. ubi referunt historiam de translatione sancti Babyle, et Ruffino lib. I. cap. 36. quia enim oracula Apollinis obmutuerat ob vicinum sepulchri sancti Babyle, et ideo Julianus Apostata jusserrat inde amoveri arcana Martyris: dicunt Centuriatores Diabolum de industria simulasse se impediri a Martye, ut ea ratione occasionem daret celeberrima illi translationi, et sic introduceret usum translationis, et venerationis reliquiarum.

At istud mendacium est impudentissimum; nam in primis repugnat omnibus auctoribus, qui de hoc miraculo scribunt, nimis Chrysostomo libro contra Gentiles, Ruffino lib. I. cap. 36. Socrati lib. III. cap. 18. Sotomeno lib. V. cap. 49. et Theodoreto lib. III. cap. 10. Deinde miraculum sequens clare ostendit Diabolum serio timuisse; nam

vix area Martyris inde abducta fuerat, cum descendit ignis de celo, et idolum, unde Diabolus fundebat oracula, totum consumpsit.

Præterea non fuit ista prima translatio reliquiarum; nam, ut jam ostendimus, multæ antea præcesserunt, et idem corpus sancti Babyle antea fuerat translatum ex Antiochiae ad sub urbium istud Daphnes, ut Chrysostomus docet; unde postea Julianus iterum Antiochiam transferri jussit: non ergo potuit Diabolus illa simulatione velle introducere usum translationum. Præterea si Diabolus ita cupit istam idolatriam erga reliquias, cur semper instigavit Judeos, Ethnicos, et Hæreticos, ut abolerent omnes reliquias.

Sextum mendacium est in eadem Cent. IV. cap. 13. col. 1447. ubi referunt ex Gregorio Nazianzeno oratione prima in Julianum, duos adolescentes nepotes Constantii Imperatoris, Gallum et Julianum, volentes extrahere insignem Ecclesiam supra tumulum Mamantis Martyris, inter se divisisse opus; sed partem illam, que exstrebatur a Gallo vere pio, et fideliter felicissime processisse: partem autem, que exstrebatur a Juliano, qui apostata futurus, jam mente corruptus erat, non potuisse unquam coalescere, eo quod terra insolito modo contremiscens, continuo quasi evomeret, quidquid Juliani sumptibus in fundamentis proieceretur. Causam hujus miraculi Nazianzenus dicit fuisse, quod sancti Martires inter se mirifice diligent. Ideo enim Martires, cui templum exstrebatur, honorem illum recusasse, quod nollet ab eo honorari, a quo collegas suos contumelia afficiendo prævidebat: et ipsum etiam Deum, qui corda intueret, opus Galli, tamquam Abelis sacrificium admisisse, opus Juliani, tamquam sacrificium Cain abiecisse. Sic igitur Gregorius.

At nostri Centuriatores de hoc miraculo duplēcent sententiam proferunt. Aliut Primo temeritatem esse credere, illud portentum opera Martyris accidisse, propterea quod Martires non sunt *μάρτυρες*; et dormire dicuntur: ita illi loci citato, colum. 1445. At licet non sint Martires ex natura sua *μάρτυρες*, id est, cordium scrutatores, quis tamē impedit, quo minus cordium cogitationes illis revelentur a Deo? et licet dormire dicantur, quia requiescant a laboribus suis, tamen non sic dormiunt, quasi non vi-

deant, nec intelligent; nam si ita esset, tum etiam nec vivent.

Addunt Secundo colum. 1447. Deum impedivisse fabricam Juliani, ut indicaret, sibi displacere cultum illum superstitionis Martyrum. At si ita est, cur non impedivit fabricam Galli, qui eidem Martyri operam dabant? An etiam Deum dormivisse dicent, ac fortasse Galli fabricam non vidisse?

Mendacium Septimum est in præfatione sextæ Centurie, ubi dicunt, a nobis divinis honoribus coli reliquias, atque easdem etiam ac si vivent et sentirent, suppliciter invocari: «Cooperunt, inquit, exanguia, et semicorroa ossa coli, invocari, divino honore affici.» Eadem fere habet Calvinus in libro de necessitate reformationis Ecclesie: «Nec solum, inquit, Sanctos Christi loco adorant, sed etiam eorum ossa, vestes, calices, et simulacra.»

At quis unquam Catholicorum reliquias invocavit? Quis unquam auditus est in pre-cibus, aut litaniis dixisse: «Sancte reliquie orate pro me?» Et quis easdem unquam divino honore afficit, vel Christi loco adoravit? Nos enim reliquias quidem honoramus et oscularum ut sacra pignora patronorum nostrorum: sed nec adoramus ut Deum, nec invocamus ut Sanctos, sed minore cultu veneramus, quam Sanctorum spiritus, nedum quam Deum ipsum. Ita respondit etiam olim Hieronymus Vigilantio idem objicienti: et multo etiam ante idem responderunt discipuli S. Polycarpi apud Eusebium, loco ante citato lib. IV. hist. cap. 45.

CAPUT III.

Asseritur veritas, et probatur.

Nunc ad argumenta pro veritate accedamus. Primum sumi potest ab exemplis Scripturarum. Exodi XIII. Moses discessus cum populo ex Ægypto in Palestinam, noluit ibi relinquare ossa S. Josephi, jamdudum mortui, sed ea honorifice secum asportavit, et transtulit in terram promissionis. Non ergo superstitionis neque novum est, transferre ossa Sanctorum, ut Magdeburgenses in singulis centuriis clamant. Item Deut. ultimo Deus ipse (ut Hieronymus contra Vigilan-

CAPUT III.

203

tium argumentatur) corpus Moysi honoravit dum illud propriis manibus sepelivit. Item IV. Reg. XIII. ossa Elisei cum tetigissent mortuum quendam hominem, continuo illum ad vitam revocarunt. Non ergo Deus contemnit ossa Sanctorum, sed ea honorat, et honorari cupit, dum per illa miraculatum tam insigne patravit. Item IV. Reg. XXIII. cum Josias delubra idolatorum everteret, et omnem idolatriam delere vellet, tantum abest, ut reliquias Sanctorum delendas esse existimaret, ut cum aliorum mortuorum ossa effodisset, et in cineres redigesset, ossa tamen sancti Prophætæ ibidem reperta asservari jusserit.

Ad haec de sepulchro Domini legimus Isaie XI: *In eum (Messiah videlicet) Gentes sperabat, et erit sepulchrum ejus gloriosum* (1). Hunc locum de sepulchro Christi intelligi certum est, tum ex ipsis verbis, tum ex Apostolo Rom. XV. quod autem non intelligatur solum de sepulchro pro eo tempore, quo ibi Christus jacebat, sed etiam pro tempore futuro, ac proinde reliquias honorandas, docet Hieronymus, epist. ad Marcellam, ut migret Bethlehem ubi docet, Isaiam prædictissime id, quod modo sit, ut sepulchrum Domini ab omnibus honoraretur. Ex quo refellitur Lutheri blasphemia, qui in libro de abolendo Missa dicit, Deo non majorem curam esse de sepulchro Domini, quam de

bonis. Denique, si Christus hic adesset, et nos vestem eius devote oscularemur; continuo nos idololatras esse Lutherus et Calvinus dicent, at mulier Emorrissa solam simbriam Christi fideliiter tetigit, et sanata est, Matth. IX. Neque Actor. V. sunt reprehensi populi, qui certatum ad umbram Petri eo modo, qui poterant, attingendum occurrerant, sed potius fidei sua præmium retulisse dicuntur, et tamen quae reliquie viles ipsa umbra cogitari possunt? Neque habent Actor XIX. superstitionis, qui Pauli sudaria, et semincincta deservabant ad ægrotos, ut etiam nos modo facimus, sed potius religionem illorum miraculis confirmabat Deus.

Argumentum Secundum ex Concilis diversarum partium orbis terræ. Ex Oriente habemus Concilium Nicenum II. Actor. 3. quod vocat reliquias fontes salutares, quibus Deus multa beneficia hominibus præstat; et Actor. 7. in ultima definitione jubet deponi

Clericum, et Laicum excommunicari, qui reliquias Martyrum contemnit, et non, ut rem sacram, cum honore tractat.

Item ex Oriente habemus Gangrense Concilium ante annos 1200, canone ultimo, ubi anathema dicit iis, qui memorias Martyrum id est, loca, ubi sunt Martyrum reliquie, execrantur. Eustathiani enim, contra quos coactum fuit Concilium, nobleant ingredi Martyrum basilicas, ne corpora Martyrum, quæ ipsi immunda putabant, venerari vide-rentur.

Ex Africa, Concilium Carthaginense V, cap. 14. jubet, ut nulla altaria, vel memorie Martyrum dedicentur, nisi ibi sint aliquæ Martyrum reliquie: et aliter dedicata evertantur: vel populus admoneatur, ne ea loca frequenter, ne superstitione aliqua teneatur, si colat videlicet quasi Martyris sepulchrum ubi revera non est corpus Martyris. At si est superstitionis colere pro Martyris corpore, id quod non est revera tale: Religio igitur erit corpus veri Martyris colere; religione enim opponitur superstitionis.

Ex Hispania habemus Concilium Bracarense III, canon. 5, ubi statuitur, in supplicationibus thecam reliquiarum gestari debere manus Episcoporum, aut aliorum Sacerdotum, populo præcedente et sequente.

Concilium Paonense, in Gallia celebratum, canon. 25. jubet, reliquias Sanctorum non ponit in Ecclesiis, ubi non sunt Clerici, qui sacris cineribus psallendi frequentia famularentur.

Ex Germania habemus Concilium Moguntinum, tempore Caroli Magni celebratum, in cuius can. 51. statuitur, ne corpora Sanctorum transferantur de loco ad locum, sine consilio Episcopi, et licentia sancte Synodi. Quod certe ad honorem non exiguum sanctuarum reliquiarum pertinet.

Habemus denique ex Italia Concilium Lateranense, sub Innocentio III, cap. 62. ubi cauetur propter periculum fraudum, ne novas reliquias ullus publice venerari incipiat, sine auctoritate summi Pontificis. Unde est lex canonica cap. Cum ex eo, de reliquis, et Sanctorum veneracione; cui similis est lex etiam civilis, C. de Episcopis et Clericis L. Decernimus.

Tertio, probatur ex Patribus. Eusebius lib. VII. histor. cap. 45. de sede lignea S.

(1) Isaie XI. 10.

Jacobi Apostoli: « Servatur: inquit, cum ingenti studio, velut a majoribus tradita memoria sanctitatis, et cum magna veneratio habetur. » Hæc ille. Non ergo rideant Lutherani, si quando audiunt Romanos cathe-dram S. Petri ligneam honorari.

S. Athanasius in vita B. Antonii, scribit sibi ab Antonio relictum pallium tritum, et addit: « Legatarius Antonii benedicti, qui tritum pallium cum melote imperio ejus meruerat accipere, Antonium in Antonii muniberis amplectitur, et tamquam magna hereditate dictatus, leuantem per vestimentum recordatur imaginem sanctitatis. » De eodem Magno Antonio Hieronymus refert in vita Pauli primi Eremitæ, cum Pauli tunicam ex foliis palmarum contextam Antonius adeptus esset, ob ipsius Pauli reverentiam, illam induere solitus, in diebus tantum sollemnibus Pasche et Pentecostes.

S. Basilius in Psalm. CXV. in illud: *Præ-tiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus* (1): « Quando, inquit, Iudaice quis moriebatur, abominabiliæ erant morticia: cum pro Christo more contingit, pretiosæ sunt reliquiae Sanctorum ejus. Antea dicebatur Sacerdotibus et Deo dicatis: Non contaminabitur ex aliquo mortuo; nunc autem qui contingit ossa Martyris, quamdam sanctificationis societatem assumit ex gratia corpori insidente. » Et oratione in quadriginta Martyres, loqueus de reliquiis ipsorum per totam illam regionem dispersis: « Hi sunt, inquit, qui nostram regionem administrant, et veluti turres quedam coherentes securitatem ab hostium incursu exhibent, non uno loco seipso includentes, sed multis jam locis hospites facti, et multas patrias exornantes. »

Gregorius Nyssenus oratione in Theodorum Martyrem, initio orationis: « Anima quidem, inquit, ex quo sublimis abiit, in suo loco requiescit, et corpore soluta cum sui similibus una vivit. Corpus vero venerandum et immaculatum ipsum instrumentum, cum multo honore, et cultu compositum atque ornatum, in agosto, sacroquo loco situm est. » Deinde narrat multis verbis eos qui templo Martyrum ingrediuntur, primo mirari molam edificii, deinde parietes et pavimentum pulchre ornata, tum statuas et picturas varias, et subiungit tandem: « Ubi his, inquit, oculos oblectavit, cupit

deinceps ipsi conditorio appropinquare, sanctificationem ac benedictionem, contrecognitionem ejus esse credens. Quod si quis etiam pulverem, quo conditorium, ubi Martyris corpus quiescit, obsitum est, auferre permittat, pro munere pulvis accipitur, ac tamquam res magni pretii condenda terra colligitur: Nam ipsas attingerè reliquias, si quando aliqua ejusmodi prospera fortuna configat, ut id facere licet, quam id sit multum desiderandum, et optandum, ac summarum precium donum, sciunt experti, et ejus desiderii compotes facti. »

Gregorius Nazianzenus orat. I. in Julianum paulo ante medium, reprehendens Julianum, quod cum Deorum falsorum monumenta veneraretur, veri Dei amicorum, et Martyrum corpora despiceret: « Non victimas, inquit, pro Christo cæsas reveritus es? (et aliquot interpositis) « quorum vel sola corpora idem possunt, quod animæ sanctæ, sive manibus conrectentur, sive honorentur quorum vel sole sanguinis gutte, atque exigua passionis signa idem possunt, quod corpora. Hæc non colis, sed contempnis et aspernas, qui Herculis rogum, ex calamitate injuriisque mulieribus illatis excitatum, admiraris. »

Eusebius Emissenus sive potius Cesarius Areletensis, aut quicunque homiliarum illarum est auctor, homilia de sancta Blandina: « Ubi sunt, inquit, qui venerationem sacræ Martyrum dicunt deferendam non esse corporibus etc. »

S. Cyrilicus Episcopus Hierosolymitanus, catechesi 18: « Ut autem, inquit, non solum anima Sanctorum honoretur crediturque; quod etiam in corporibus mortuorum inest virtus, seu potentia, jacens in sepulchro Elisei mortuus, mortuumque Prophetae corpus attingens, vivificatus est. »

S. Joannes Chrysostomus serm. de sanctis Juventio et Maximo, primum laudat eos, qui corpora illi inhumata relicta pie rapuerunt etiam cum periculo vitæ sue. Deinde subiungit: « Idecirco sepius eos invisamus, tumulos adoremus, magna fide reliquias eorum contingamus, ut inde benedictionem aliquam assequamur. » Vide eundem hom. ult. in epist. ad Romanos, ubi dicit, Romanum excellere omnibus urbibus, propter corpora Petri et Pauli. Item hom. 61. ad populum, ubi comparat sepulchra et reliquias Sac-

(1) Psal. CXV. 15.

torum cum sepulchris et cadaveribus Imperatorum, et Regum, et ostendit illa summo honore coli, ista deserta et abjecta esse: et pulchre dicit, summum honorem Constantino Imperatori faisse, quod potuerit fieri jannitor B. Petri, quia nimurum sepulcus erat ad fores ejus basilice, ubi condite erant aliæ particulae B. Petri reliquiarum.

Theodoreetus lib. VIII. ad Greacos de Martyribus: « Ac animæ quidem, inquit, triumphatorum Martyrum in celesti nunc patria vitam agunt Angelorum choris intersitæ: Eorum vero corpora, non singula quidem singulis monumentis conduntur, sed civitates, oppida, paganique conventus haec inter se sortito parti sunt, laborantibusque animis, ac agrotis corporibus salutaria ea confiteri non cessant. »

Demique Joannes Damascenus lib. IV. cap. 46. de fide Orthodoxa copiose disputat de Martyrum reliquiis venerandis.

Jam ex Latinis S. Ambrosius serm. 93. de sancti Nazario et Celso in fine: « Quod si dicas mihi, inquit, quid honoras in carne jam resoluta, atque consumpta? honoro in carne Martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices, honoro viventis memoriam perennitatem virtutis: honoro per confessionem Domini sacros cineres: honoro in cineribus semina æternitatis: honoro corpus, quod mihi Dominum ostendit diligere, quod me propter Dominum mortem docuit non timeare. Cur autem non honoret corpus illud fidèles, quod reverentur et dæmones? quod et affixerunt in supplicio, sed glorificant in sepulchro? Honoro itaque corpus, quod Christum honoravit in gladio, quod cum Christo regnabit in celo. »

Maximus in sermone de sanctis Octavio, Adventore, et Solatore: « Cuncti, inquit, Martyres devotissime percolendi sunt, sed sed præcipue venerandi sunt a nobis, quorum reliquias possidemus. »

Gaudentius Episcopus Brixæ, tractatu de dedicatione Basilicæ: « Ut venerandas Sanctorum reliquias haberemus, Deus nos ter tribuit, deinde ut hanc honori eorum basilicam fundare valeremus, ipse largitus est etc. » Vide totum tractatum, ubi multa de cultu reliquiarum loquuntur.

S. Paulinus natali tertio S. Felicis, de urbe Roma loquens, ob reliquias Apostolorum, sic ait:

Nunc prius imperio tantum, et victricibus armis,
Nunc et Apostolicis terrarum es prima sepulchris

Ibidem :

Martyris ad tumulum debes et terra coronas.

Prudentius in hymno de S. Laurentio.

O ter, quaterque, o septies
Beatus urbis incola,
Qui te, ac tuorum cominus.
Sedem celebrat ossium.

Cui propter advolvit licet,
Qui flentibus spargit locum,
Qui pectus in terram premit,
Qui vota fruunt murmure.

Vix fama nota est abditis,
Quam plena Sanctis Roma sit,
Quam dives Urbanum solum
Sacris sepulchris floreat.

S. Hieronymus in lib. adversus Vigilantium: « Dolet, inquit, Martyrum reliquias pretiosissime operi velamine, et non vel pannis, vel elicio colligari, vel projici in sterquilinum, ut solus Vigilantium ebrios et dormiens adoretur. » Idem in epist. ad Marcellam, quam seripit nomine Paula, et Eustochii, inter alia bona que sunt in Palæstina, numerat, posse adorare sacros cineres Joannis Baptiste, Elisei, et Abdie, qui ibi servantur.

Ruffinus lib. XI. hist. cap. 28. cum Gentiles tempore Juliani ossa B. Joannis Baptiste apud Sebastem Palæstina igni cremarent: « Quidam, inquit, cum tautum nefas humanis quidem manibus, sed mente ferina fieri viderent, mori gratius habentes, quam bujuscemodi paucæ funestari, inter eos, qui ossa ad exurendum legebant mixti, diligenter ac religiosius congregantes, furtim se vel stupentibus, vel insanientibus subtraxere, et ad religiosum patrem Philippum venerandas reliquias pertulere etc. » Vide eundem libro codem cap. 33.

S. Augustinus epist. 103. ad Quintianum: « Portant sane (latores epistola) reliquias beatissimi et gloriössimi Martyris Stephani, quas non ignorat sanctitas vestra, sicut et nos fecimus, quam convenienter honorare debeatis. »

Auctor libri de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 73: « Sanctorum corpora, et precipue beatorum Martyrum reliquias, ac si Christi membra, sincerissime honoranda creditur. »

S. Leo in serm. de S. Laurentio, de cra-

ticula ejus loquens : « Nam, quid, inquit, non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem transierunt triumphi etiam instrumenta supplicii ? »

S. Gregorius lib. V. epist. 50. ad Palladium : « Quia reliquias, inquit, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, necnon Laurentii, atque Pancratii Martyrum, cum veneratio prehubimus, hortamur, ut eas cum reverentia susciperem, et collocare, auxiliante Domino debeat. » Idem repetit epistolam sequenti. Idem lib. III. epist. 30. Constantie Imperatrici petenti caput S. Pauli respondet, sacrilegum esse corpora tantorum Sanctorum tangere, vel inspicere. Et ibidem narrat, multos repentina morte obiisse, quod praesumpsisserint ad corpora Sanctorum tangenda, vel aspicienda propius accederet ; et tandem pollicetur se misurum aliquid de rasura catenarum S. Pauli, si tamen limando aliquid detrahere poterit ; eam enim esse catenarum illarum conditionem, ut pro dignitate, vel indignitate potentum , aut similitudine ulla ramenta de catenis lima executiantur, aut nihil omnino excuti possit, etiam si totis viribus quis limando laboret.

S. Gregorius Tironicus libro de gloria Martyrum et Confessorum, nihil fere aliud tractat, ut supervacaneum sit aliquid inde velle decerpere. Omittit Bedam, Bernardum, ac posteriores, quod de fide ipsorum ne adversarii quidem dubitent.

Quarto, probatur ex miraculis factis ad reliquias, qua certa non fuerint, si Deo cultus reliquiarum non placaret, S. Epiphanius in vita Isaiae, Ezechielis, et Hieremie scribit, a plurimis colli solita sepulchra eorum ob multa beneficia, que in iis locis propter merita eorumdem Prophetarum Deus conferebat.

S. Basilius oratione in Mamamitem dicit omnibus nota esse miracula, quibus Martyris sanitatem, alii vitam reddiderit. Et oratione in Julitam scribit, cum reliquia S. Julitiae ad quemdam locum adductae fuisse, ubi laborabatur penuria aquae, mox et terra erupisse fontem aquae dulcisissime, ut videretur sancta illa, quasi mater vel nutrix communis, totam illam regionem lacte suo alere.

S. Gregorius Nazianzenus oratione in Cyprianum : « Omnia potest, inquit, pulvis Cypriani, cum fide, ut sciunt hi, qui ipsi

experti sunt, et miraculum ad nos usque transmiserunt. »

S. Chrysostomus in lib. contra Gentiles, de reliquis S. Babyle Martiris : « Sententia, inquit, nostra abunde fidem faciunt, quae quotidiana a Martiribus eduntur miracula. »

Palladius in historia Lausiaca cap. 62. ad reliquias Philemonis, multa miracula facta narrat. S. Ambrosius sermone de sanctis Gervasio et Protasio, et epistola ad sororem de eisdem, inter multa miracula facta refert etiam eæcum nomine Severum, arte lamianem, omnibus notissimum, fuisse curatum ad contactum feretri, quo reliquiae portabantur. Ubi etiam non facit idem B. Ambrosius, Arianos impudentissime negare ausos illa miracula, quæ totus populus videbat.

S. Hieronymus lib. contra Vigilantium : « Tu, inquit, sepius hoc vilissimo tortus es pulvere, » ubi demonem alloquitur, qui per os Vigilantium reliquias Sanctorum, vilissimum pulvrem appellaverat : et in epist. ad Eustochium de vita Paula, narrat ad sepulchra Elisei et Joannis Baptistarum, atque Abdie, rugire demones consueverunt. In vita Hilarionis dicit, magna quotidie signa fieri ad sepulchrum ejus.

S. Augustinus lib. XXII. de Civit. Dei cap. 8. tot miracula dicit facta ad reliquias S. Stephani brevissimo tempore, ut multi libri scribendi sint si omnia referri debeant. Sulpitius in vita Martini dicit, solo contactu vestis ejus curatam mulierem a fluxu sanguinis. Alia id genus sine numero referri possent.

Quinto, probatur ex miraculis, que sepe in ipsis Sanctorum mortuis corporibus cernuntur, per que Deus apertissime nos ad eorum venerationem quasi invitare videtur. S. Joannes Chrysostomus scribit in sermone de sanctis Juventio et Maximo, vultu eorum corporum ita splendere cœpisse post mortem, ut non posset in eos intendi sine honore quadam, et plane tales fuisse, qualiter describit vultum Stephani S. Lucas Actor. VI. cum ait : *Intraebant vultum ejus tamquam vultum Angeli* (1).

S. Hieronymus in vita Hilarionis scribit, corpus ejus post decem menses adhuc omnino integrum repertum, et tantis fragrans odoribus, ut delibutum unguentis videretur.

S. Augustinus serm. 2. de S. Vincentio,

dicit, corpus ejus expositum feris, a corvo mirabiliter defensum : et projectum in aquas mergi non potuisse. Et lib. IX. Confess. cap. 7. dicit corpora sanctorum Gervasii et Protasii incorrupta per plurimos annos a Deo conservata, ut suo tempore propalarentur.

Sulpitius in epistola ad Bassulam Sacrum, de obitu S. Martini dicit, post mortem ejus in ipsius corpore glorificati hominum apparuissent figuram ; fuisse enim carnem ejus vitro puriore, lacte candiorem, ut septemni pueri decorum ostenderet. Quod idem de corpore S. Francisci refert S. Bonaventura. De S. Eduardo Rege Anglorum, qui ante annos 400 floruit, scribit auctor ejus vitæ apud Surium mens Januario, anno 36. ab ejus obitu, inventum esse corpus ipsius integrum, plenum succo, flexible, ac si etiam tunc vivet, et non solum ossa et carnes in nullo lassas, sed nec pilos capititis aut barbae, nec ipsas vestes aut calceos. Quid de corpore S. Andrea dicimus, ex quo liquor mirificus perpetuo funditur.

Ego ipse vidi Bononius corpus B. Catharinae integrum, atque incorruptum, cum ante annos supra centum Sancta illa virgo de hac vita migraverit. Vidi quoque apud Montem Falcum in Umbria corpus B. Clareæque integrum, atque incorruptum, cum ante annos 300. Virgo illa felicissima obiavit : et, quod meus adhuc miraculum videri potest, in ejus corde conspicuntur instrumenta Dominicæ passionis ex ipsa carne tam admirabiliter arte formata, ut omnes qui ea cernunt, cogantur dicere, vere digitus Dei est hic. At, ut alia multa præteream, quid postremo de cive ac patrona mea beatissima Agneta Politianica dicam? Floruit illa ante annos 300, et vivens et mortua multis magnisque miraculis, quorum unum me pueri contigit, cuius non ego solum, sed tota civitas testis fuit. Ejus corpus incorruptum, atque pulcherrimum non semel vidi. De qua etiam a probato auctiori litteris proditum est, cum ad ejus sacrum corpus visendum, et venerandum Sancta Catharina Senensis accessisset, pluviam coelestis rosis, instar mannae, supra utramque divinitutem descendisse. Et cum cives de sacro illo corpore aromatibus condendo cogitarent, ut distiss servaretur, continuo suavisimum liquorem instar balsami, ab eo corpore fundi, ac manare ceperisse, ut omnes intelligerent, corpus divina gratia conditum nullis

aliis aromatibus indigere. Ejus divini liquoris adhuc reliquiæ in Ecclesia cum ipso corpore asservantur.

Sexto, probatur ex inventione et revelatione divinitus facta Sanctorum corporum. Si enim Deo cultus reliquiarum non placaret, em ipse servis suis corpora Sanctorum, quæ latebant, ostenderet? S. Ambrosius revelat divinitus corpora sanctorum Gervasii et Protasii, scribit ipse in epistola de hac re, que refertur in tomis Suri. Scribit hoc idem S. Augustinus lib. IX. Confess. cap. 7. Exstat etiam epistola Luciani, in qua significat sibi divinitus ostensa corpora Sanctorum, Stephani, Nicodemii, et aliorum. Fuisse autem verum illud Stephani corpus, innumerablemiracula ostenderunt, de quibus Evidius libros duos conscripsit. Et B. Augustinus serm. 91. ex novis : « Latuit, inquit, tanto tempore corpus ejus (Stephani) processit quando Deus voluit, illuminavit terras, tanta miracula fecit, mortuos vivos facit mortuos, quia nec mortuus. »

Adhuc refert Sozomenus lib. V. cap. 8. ossa sanctorum Martyrum Nestabli et Eusebii fratribus, quæ Gazenses miscuerant cum ossibus camelorum et asinorum, ne a Christianis internosci possent, sanctæ cuidam formæne divina revelatione ostensa, et ab eadem collecta fuisse. Idem Sozomenus lib. VII. cap. ult. refert ossa Habacuc et Michaelis Episcopi, cuidam divinitus revelata fuisse. Idem Sozomenus lib. IX. cap. 2. refert quadraginta Martyrum reliquias divina revelatione inventas.

Beda de sex etatibus in Martiano, refert caput Joannis Baptiste ab ipso Joanne revealatum duobus Monachis : et in Zenone scribit, corpus sancti Barnabæ cum Evangelio Matthæi super ejus pectora inventum, ipso Barnaba revelante.

Septimo, probatur ex translatione reliquiarum, de uno loco ad alium, honoris gratia, ab antiquis celebrari solita. Nec enim negari potest, quin ad honorem pertinant sacrum ossium translationes. Prima quidem et antiquissima translatio fuit ossium Joseph ex Ægypto in Palestinam, a Mose facta Exod. XIII. Deinde translatio reliquiarum Petri et Pauli, que facta est ipso tempore, quo passi sunt, ad Catacumbas : Gregorius lib. III. epist. 30. Tum eorumdem corporum translatio a Catacumbis, partim ad Vaticanum, partim ad prædium Lucine in via Ostiensi. Cornelius Papa epist. I. Ruffinus

(1) Act. VI, 15.

lib. II. cap. 28. describit translationem reliquiarum Joannis Baptiste ex Palæstina Alexandriam.

S. Hieronymus libro contra Vigilantium scribit, tempore Constantini Imperatoris translata Constantinopolim, Andree, Lucae, et Timothei reliquias; et tempore Arcadii translatas ex Judæa in Thraciam reliquias Samuelis Prophetæ, tanto honore, ut in vase auro ab Episcopis reliquias portarentur, comitate tanta populorum frequentia, ut a Palæstina usque ad Chalcedonem jungeretur populorum examina.

S. Ambrosius initio exhortationis ad virgines: « Ego, inquit, ad Bononiense invitatus convivium, ubi sancti Martyris celebrata translatio est, apophoreta vobis plena sanctitatis et gratiae reservavi. » Augustinus lib. IX. Confess. cap. 7: « Cum, inquit, corpora sanctorum Gervasi et Protossi propagata et effossa digne cum honore transferrentur etc. » Chrysostomus lib. de Babyla describit, quanto honore reliquias Martyris translatae sint. Sozomenus lib. VII. cap. 10. describit translationem reliquiarum S. Melletii Antiocheni. Theodoretus lib. V. c. 36. describit translationem reliquiarum Chrysostomi, Evagrius lib. I. cap. 16. describit honorificam translationem S. Ignatii sub Theodosio juniore Antiochiam.

Otavo, probatur ex eo, quod reliquias sub altaris reconduntur, cuius rei meminuit Sanctus Ambrosius in exhortatione ad virgines, de reliquis Vitalis et Agricola, et in epistola ad sororem, de inventione corporum Gervassii et Protaisi. Sanctus Hieronymus libro contra Vigilantium. Prudentius in hymno 11, de corona Sanctorum, qui est de S. Hippolyto. Sanctus Augustinus serm. 11. de Sanctis. Sozomenus lib. V. cap. 8. et Concilium Carthaginense V. can. 14. Videatur autem ista consuetudo Apostolorum tempore copipse; nam ideo Joanni Apocalyp. VI. ostense sunt in celo anime Martyrum sub altari, quia corpora eorum in terris sub altaris requiescent, ut Augustinus insinuat loco notato. Porro ad magnum honorem pertinere hunc locum reliquias assignatum, docent Hieronymus et Augustinus locis notatis, et res ipsa hoc docet. Semper enim altaria in magno honore fuerunt, ita ut etiam suo modo adorarentur, nam Tertullianus libro de Pœnitentia, inter ritus Christianorum ponit, aris Dei ad geniculare.

Nono, probatur ex usu cereorum, et lam-

padum, quibus honorantur sacrae reliquiae; nam quod lumen sit honoris signum, nec sit superstitiosum, lumen ascendere ante rem inaniam, etiam Sole lucente, patet ex candabro, quod semper lucebat ante arcam testimoni, Exod. XXV. Fuisse autem usum accendi cereos coram reliquiis, patet ex objectione Vigilantii apud Hieronymum: « Videamus, inquit, moles cereorum Sole fulente accendi etc. » Et ex ipso Hieronymo epist. ad Riparium: « Ergo accensi ante tulmos eorum cerei idolatriæ insignia sunt? »

Item ex Constantino, qui, ut habetur primo Tomo Conciliorum in vita Sylvestri, inter alia dona, quae obtulit sacræ reliquie Petri, Pauli, Laurentii, sanctæ Crucis, multa numerantur candelabra, multa lucernæ, quæ perpetuo ardore deberent: Nec est credibile, Constantinus aliquid obtulisse, quod non esset in usu ante in Ecclesia. Præterea Theodoretus in historia lib. V. cap. 36. testatur in translatione reliquiarum S. Chrysostomi, plurima accensa lumina prælata fluerunt. His igitur, aliisque de causa Sanctorum reliquie a fidelibus magni sunt, et debito cultu honorantur.

Paulinus natali III Felicis describens cultum, qui S. Felici habebatur:

Aurea, inquit, nunc niveis ornantur limina velis. Clara coronantur densis altaria lychinis. Limina ceratis adolescent odora papyris. Nocte, dieque mican, sic nox, splendorque diei Fulget, et ipsa dies colesti illustris honore, Plus mican innumeris lucem geminata lucernas.

Gregorius lib. III. Dialogorum cap. 24. meminit lampadis, quæ ardebat etiam nocte, dormientibus omnibus, in templo S. Petri.

Decimo, probatur ratiōne ducta ab utili, et ab honesto. Ratio ducta ab utili, est apud Chrysostomum in lib. de sancto Babyla Martyre. Deus enim, ut Chrysostomus ait, nihil fere utilis nobis reliquit ad salutem, Sanctorum reliquias: nihil enim efficacius representat, et infigit in animo memoriam Sanctorum, quam sepulchrum ipsorum; statim enim atque videmus sepulchrum Sancti aliecius, recordarum illius, et virtutum ejus, patientie, charitatis, castitatis, pietatis; et simul cogitamus quanti gloria fruatur in celis pro labore brevissimo hujus vite etc.

Ratio ducta ab honesto est multiplex. Pri-

mus enim corpora Sanctorum fuerunt or-

gana animarum ad omne opus bonum. Vide Tertullianum de resurrectione carnis. Secundio, fuerunt, et sunt instrumenta Dei ad miracula. Tertiio, sunt pignora patronorum. Quarto, sunt exuviae carissimorum. Quinto, sunt trophya triumphantium. Sexto, designata sunt ad gloriam incredibilem, nimirum, ut sunt post resurrectionem corpora sole clariora, et usque adeo corporibus omnibus praestent, ut super omnia merito collocentur. His igitur, aliisque de causa Sanctorum reliquie a fidelibus magni sunt, et debito cultu honorantur.

Solvuntur argumenta adversariorum.

Ex iis, que dicta sunt, non erit difficile argumenta solvere, que initio proposimus.

Igitur ad Primum argumentum, quod erat Joannis Wicel ex Evangelio depromptum, respondemus, Dominum non reprehendere Iudeos, quod adficunt, vel ornant monumenta Prophetarum, sed quod non imitarent eos, quorum monumenta ornabant, sed potius eos, qui illos occiderant, atque ita seipso condemnarent. Sic enim expoununt eum locum fere omnes Patres, ut Hilarius, Hieronymus, Chrysostomus, Theophylactus in cap. XXIII. Matthæi, et Ambrosius, ac Beda in cap. XI. Luce: « Profectorum, inquit Ambrosius, adificatione tumulorum, sceleris eos, qui occiderunt, arguebant, et similius emulazione factorum se quoque declarabant paternæ iniquitatibus haereses: non igitur adficunt, sed emulatio loco criminis estimatur. » Haec ille. Et Chrysostomus hom. 75. in Math.: « Non quia edificant, inquit, nec quia Patres suos accusant, vñ illis dixit, sed quoniam ita facientes, et ita dicentes Patres suos condemnare audebant, cum ipsis pejora committere. »

Dices; At Luc. XL Dominus ait: *Profecto testificamini, quia consentitis operibus Patrum vestrorum, quia illi Prophetas occidunt, vos autem adficiatis eorum sepulchra* (1). Ubi videatur Dominus accusare ipsum adifi-

cationem tamquam testimonium consensu in necem Prophetarum.

Respondet Chrysostomus loco citato, Judeos adificare solitos sepulchra Prophetarum non ut honorarent Prophetas, sed ut ostenderent vires, et potentiam majorum sanctorum, qui Prophetas occidere poterunt. Licet enim Iudei non esse hanc suam intentionem dicerent, sed omnino contraria; tamen reveri hanc fuisse eorum intentionem patet, quia occidere quererant Dominum Prophetarum.

Hieronymus in cap. XXIII. Matth. paulo alter exponit, dicit enim antiquos Iudeos ex superbia occidisse Prophetas; recentiores autem ex superbia, et ambitione sedificasse sepulchra eorumdem, et proinde eo facto consensisse operibus Patrum suorum.

Gajetanus satis accommodate exponit, eum, qui sepelit occisum, posse id facere vel ut honoret mortuum, vel ut compleat actum homicide; ordinarie enim homines occiduntur, et postea sepeliuntur, ut scelus lateat. Iudei autem etiam si dicerent se adificare sepulchra Prophetarum, ut eos honorarent, tamen id facere videbantur, ut complerent opera Patrum suorum, ut patet ex eo, quod ipsi postea majoris Prophetas, id est, Christum, et Apostolos aliquos occidérunt.

Ad Secundum dico, in monumentis adesse, ut minimum, memoriam Sanctorum; nam inde sepulchra Sanctorum apud veteres passim dicuntur memoria. Porro memoria Sanctorum honorabilis est. Alioquin nec in sepulchro Christi adest nunc anima, vel caro Christi, et tamen juxta Isaie cap. XI. erit sepulchrum ejus gloriosum. Dico preterea, in sepulchris Sanctorum inveniri alteram partem substantiae ipsorum, id est, materia illam ipsam, quam Spiritus Sanctorum animarunt, et rursus ambivunt.

Ad Primum Calvinus de Moysi corpore multis modis responderi potest. Hilarius in cap. XVII. Matth. Ambrosius lib. I. de Cain cap. 2. et Gregorius Nyssemus in vita Moy-sis dicunt, Moysem nondum esse mortuum, et proinde nec sepultum, sed translatum cum Henoch, et Elia: id quod etiam aliqui recentiorum doceunt. Sed id non facile defendi potest; et firmis argumentis eam sententiam oppugnat Rupertus in cap. ult. Deuter. Philo in fine librorum de vita Moy-

(1) Luc. XI. 48.

sis docet, mortuum quidem Moysem, et sepultum, sed ad gloriam Moysis pertinere, quod sepultus sit in sepulchro tam admirando, ut nullus hominum dignus fuerit unquam illud conspicere. Quo etiam videtur alludere OEcumenius in epist. Juda. Probabile tamen est quod scribit Chrysostomus hom. 5. in Matth. occultatum fuisse Moysi sepulchrum, ne a Judeis coleretur pro Deo.

Dices; nec coleruntur Moysem viventes pro Deo, ergo multo zinius coluisserunt mortuum. Respondeo, viventem non coluerunt, quia quotidie ab illo audiebant, unum esse verum Deum, se autem illius servum: At post mortem recordati mirabilium eius, et non audientes verba eius, facile potuisserunt adduci ut crederent esse Deum, eumque adorarent si scirent ubi esset, presertim quia valde credibile est corpus eius, licet mortuum, conservasse adhuc splendorem vultus et decorum, quem antea habebat, sicut multi Sanctorum accidit. Exemplum habemus in serpente seneo; nam Num. XXI. jubente Moysi aspiciebant Iudei facta a serpentibus in illum venenum serpentem, et curabantur; nec temere eum adorabant cultu latraria, quia nimis Moyses dixerat illis, serpentem illum non esse Deum, sed signum duntaxat salutis: at IV. Reg. XVIII. eidem serpentibus tamquam Deo sacrificabant, cum tamen jam nulla operaretur miracula et idea ab Ezechia confrauctus fuit.

Dices; idem periculum est nunc in reliquis aliorum Sanctorum. Respondeo falsum esse: nam populus Iudeorum eo tempore propensissimus erat ad idolatriam, ita ut etiam vitulos aureos coleret; Unde post captivitatem Babyloniam, quia populus ille non amplius coluit idola, videamus Deum illustrasse sepulchrum Isaiae, Ezechieli, Hieronimi, Elisei, Abdiae, et aliorum multis miraculis, et gratum habuisse cultum, qui ossibus eorum exhibebatur, ut Epiphanius, et Hieronymus tradunt. Addo, quod numquam est auditum apud Christianos, ut aliqui Sanctorum reliquias divinos honores detulerint. Nec desunt in Ecclesia, qui et litteris, et sermonibus populos doceant, quis cultus reliquias debeat.

Ad Secundum dico II. Corinth. V. cum dicitur: *Etsi novimus Christum secundum carnem, sed iam non novimus* (1), per carnem intelligi mortalitatem et passibilitatem; et

sensus esse, si novimus aliquando Christum mortalem et passibilem, nunc non novimus, nisi immortalem et impassibilem; sicut I. Corinth. XV. dicitur: *Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt. Et Hebr. V: Qui in diebus carnis sua preces, supplicationesque obtulit, etc.* (2) Sic exponunt omnes, Chrysostomus, Theodoreetus, Theophylactus, OEcumenius, Ambrosius, Anselmus etc.

Eodem modo respondit VII Synodus, act. 6. eidem argumento, quod ab Ieronimachis objectum fuerat. Ubi etiam additur testimonium sancti Cyrilii. Et quod non velit Apostolus docere (quod Calvinus ait) esse oblivioni tradendum, et missum faciendum quidquid in Christo carnale fuit, id est, omnem memoriam humanitatis eius, ut solum de spiritu et divinitate cogitemos, patet; nam Paulus I. Corinth. XI. dicit Sacramentum Eucharistie institutum in memoriam passionis; et addit: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibitis, mortem Domini anniuntiatis donec veniat* (3); et ipse nihil saepius repetit, quam crucem, et passionem et mortem Domini. Et quomodo, queso, iuxta Iasoni cap. XI. esset sepulchrum eius glorisum, si debheremus oblivisci mortis Domini? Denique vel debemus recogitare beneficia Domini, vel non? Si non, ingratissimi sumus, contradicimusque Paulo, qui Hebr. XII. ait: *Recogitate eum, qui talen adversum semetipsum a peccatoribus sustinuit contradictionem* (4). Si sic, ergo debemus incarnationem, nativitatem, passionem et mortem Domini cogitare.

Ad Tertiuum dico. Primo, cultum reliquiarum non esse cultum voluntarium, id est, ab hominibus excogitatum, sed esse a Deo inspiratum, ut patet ex Scripturis citatis; nam Scriptura approbat cultum sepulchri, fimbriae Christi; item umbra Petri, sudarium et semiincinctiorum Pauli etc.

Dico Secundo, apud Paulum Coloss. II. *τοιχοπονεῖσθαι* non significare cultum quomodoque voluntarium, id est, non praeceptum a Deo, sed ab homine excogitatum; sed cultum superstitionis, ut noster interpres recte vertit: sive falsam religionem, ut exponit sanctus Hieronymus in epist. ad Algamiam quest. 40. Probandum igitur esset Calvino cultum reliquiarum esse superstitionis, vel falsum, si vellet esse reprehensum a Paulo.

(1) II. Cor. V, 16. — (2) I. Cor. XV, 50; Hebr. V, 7. — (3) I. Cor. XI, 26. — (4) Hebr. XII, 3.

Ad Quartum; nego periculum esse idolatrie, imo cultus reliquiarum est detestatio omnis idolatrie. Nam Martyres mortui sunt, ut idolatriam destruerent; qui ergo Martyris reliquias colit, indicat se gaudere de idolatria destructione: et recte Christiani apud Ruffinum lib. I. cap. 35. cum transferrent reliquias Babylone canebant magna voce: *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia.*

Ad Illud de cereis, dico cereos accensos coram tumulis Martyrum non esse signum adorationis, Deo debitate; nam non offeruntur ceri Martiribus tamquam sacrificia, sed accenduntur in signum letitiae. Ignis enim accendi solet ad letitiam significantiam etiam in rebus profanis. Praeterea, ignis signum est gloriae, unde Imperatoribus Romanis, et Imperatricibus ubique ignis proferebatur, teste Herodianum lib. I. Sancti autem vera gloria nunc fruuntur, et cum Christo regnant, atque imperant in celis, ut merito illorum memoriae ignis accendi possit. Denique ignis signum est vita, proinde cereis protestantem vivere Sanctorum animas, et ipsa corpora sua tempore victura.

Ad Hieronymum dico, eum, cum ait de his qui accendant cereos coram reliquiis « Confiteor, zelum Dei habent, sed non secundum scientiam» loqui de iis, qui cereos accendunt, existimantes inde Martyres illustrari; nam Vigilantius dixerat, per Ironiam: «Magnum honorem prahabent hujusmodi homines beatissimi Martyribus, quos putant de vilissim cereolis illustrari.» De his ergo qui cum tali opinione falsa cereos accendunt, Hieronymus dicit, eos zelum habere, sed non secundum scientiam.

Quod autem Hieronymus absolute putaverit bonum coram reliquiis accendi cereos, patet Primo, quia in epist. a Riparium ipse mentit affect in argumentum cultus Sanctorum usum accendi cereos: et libro in Vigilantium ait: «Causabantur quondam et Apostoli, quod periret unguentum, sed Domini voce correpti sunt. Neque enim Christus egebat unguento, nec Martyres lumine cereorum: et tamen illa mulier in honore Christi fecit, devoteoque mente eius recipiuntur: et qui cumque accendant cereos secundum fidem suam, habent mercedem.» Et infra: «Illud fibebat idolis, et idcirco detestandum est; hoc fit Martyribus, et idcirco recipiendum est.»

Secundo, idem patet, quia Hieronymi tempore erat unus ejusmodi cereorum non

solum apud mulierculas, sed etiam apud Episcopos et universam Ecclesiam, ut patet ex Paulino, Theodoreto, et aliis supra citatis.

Tertio, si esset superstitione accendere cereos interdui coram reliquiis, esset etiam accendere cum legitur Evangelium, et cum mortui deferuntur ad sepulchrum. Atqui conuexisse ad Evangelium accendi cereos in toto Oriente, docet Hieronymus ibidem contra Vigilantium: et accendi in funere, docet ipse idem in vita Paulae, ubi dicit in funere Paulae etiam Episcopos cereos accensos gestasse.

Ad Concilium Elibertinum respondimus cum ageremus de Purgatorio, Concilium id cum prohibuisse, quia fibat more Gentilium, inter quos tune Christiani versabantur etc.

Ad Augustinum dico, eum vocare sepulchrum adoratores quosdam, qui (ut ipse putabat) sacrilegium panis et vini aliarumque epularum Manibus defunctorum offerebant, et deinde iisdem cibis et vino se ingurgabant etiñebriabant. Sic enim loquitur: «Novi, inquit, sepulchrorum adoratores, novi multos esse, qui, luxuriosissime super mortuos habant, et epulas cadaveribus exhibebentes, super septulpsos sepius sepellant, et voraciter, chrietatesque suas deputent religioni.» Sed haec scriptis Augustinus initio conversionis sue. Postmodum autem reprehendit quidem illam consuetudinem, sed non tamquam idolatriam; nam lib. VI. Confess. cap. 2. dicit, matrem suam conueisse ex pietate id facere: sed Mediolani ab Ambrosii clericis fuisse prohibitam. Ambrosius enim prohibuerat istam consuetudinem, ne daretur occasio chrietati, et quia videbatur affinis superstitione Gentilium, licet integro animo a Christianis in fieret. Idem etiam Augustinus lib. VIII. Civit. Dei, cap. 27. dicit, meliores Christianos id non facere, eos autem, qui id faciunt, non sacrificare defunctis Martyribus, sed ponere super funeris Sanctorum epulas ut a Deo per merita Martyrum sanctificentur.

Quod autem Augustinus non putaverit malum venerari sepulchra Sanctorum, patet ex epist. 42. ad Madanenses: «Videtis, inquit, imperii nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulchrum piscatoris Petri submissio diademate supplicare.» Et Nota, Augustinus haec scribere idolatrias, ut ostenderet idolorum cultum a Christianis destrunctionem. Praeterea Augustinus cum reprehendit

se pulchrorum adoratores, certe non reprehendit Chrysostomum, et Hieronymum, sed turbas imperitorum. Atqui Chrysostomus serm. in Santos Juventium et Maximum dicit: « Tumulos Martyrum adoremus; » et Hieronymus ad Marcellum, ut migrat Bethlehem, dicit, sepulchra et cineres Joannis Baptiste, Elisei, et Abdiei merito adorari fideliibus in Palestina.

Gaudentius Brixianus Ambrosii equalis, tract. 4. in Exodum: « Gulae, inquit, sua causa primum cooperant homines prandia mortuis preparare, quae ipsi comedunt; post hoc sacrificia etiam ausi sunt eis sacrilega celebrare, quamvis nec ipsi minus mortuis sui sacrificient parentalia, dum super se pulchrorum mensas tremulis ebrietate manibus vina fundentes, spiritum babunt etc. » Ubi arguit morem illum tamquam ex Gentilium errore reliquum. Itaque fortasse pauci quidam mortuis sacrificabant, qui etiam merito reprehenduntur, sed non propterea omnis cultus sacrarum reliquiarum abolendus est, quia nimis cultus jure reprehensus est.

Ad quintum argumentum, negamus reliquias, quae publice in templis exponuntur veneranda, esse suppositias. Semper enim Ecclesia diligenter curavit, ne fraudes fierent, et praecepit post decretum Concilii Lateranensis, ut nulla reliquia publice recipiantur sine auctoritate Romani Pontificis.

Ad illud Augustini (si tamen Martyrum) dico, non mirum, si Augustinus dubitabat de reliquis, quas quidam privati homines circumferebant. Nos autem de reliquis agimus, quae publice in templis conservantur.

Ad illud, de pluribus corporibus, dico, in variis locis esse partes eorumdem corporum, sed denominari a parte totum; nam, ut scribit Basilios orat. in 40. Martyris, toto Martires 40. dicebantur tum esse in variis uribus, quia qualibet civitas habebat partem eorum. Theodoretus etiam lib. III. de Martyribus dicit, Martyrum corpora raro inventi integra in uno aliquo monumento, sed esse divisa, et distributa in varia loca.

Denique S. Joannes Chrysostomus in libro, quod Christus sit Deus, Apostolum Petrum et Rome, et Constantinopoli jacere dicunt, cum tamen Constantinopoli nihil esset, nisi aliqua particula; nam corpus ipsum Romanum esse sepultum idem Chrysostomus testa-

tur homil. 32. in epist. ad Romanos. Sed verba ejus audiamus ex libro jam citato: « Romae, inquit, quae urbium est regalissima, reliict omnibus, ad sepulchra piscatoris et pellionis currunt Reges, et prasides, et milites; et Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant, non si prope Apostolos, sed si vel extra eorum vestibulas, corpora sua sepellantur, fiantque piscatorum ostiaria Reges. »

CAPUT V.

De nomine Imaginis et Idoli.

Sequitur nunc ordine suo disputatio de cultu imaginum; cuius disputationis octo erant partes. Primum enim dicendum est de nomine imaginis, idoli, et simulacri. Secundo, qui fuerint hostes imaginum. Tertio, an liceat habere imagines. Quarto, an licet eos colere. Quinto, quo cultus colenda sint.

His addam peculiarum tractatum de cruce. et quadam trimembrem. Nam Primo agenus de vera cruce Dominica. Secundo, de imagine crucis permanente. Tertio, de imagine crucis, id est, de signo crucis, quod in aere pingimus.

Ut igitur a nomine incipiamus, Henricus Stephanus in suo thesauro in voce *ἴδοις*, scribit apud Ecclesiasticos idolum vocari omne simulacrum, numen aliquod representans, quod culto et honore dignatur. Ex quo sequitur apud Ecclesiasticos imagines Christi et Sanctorum, et praecepit imagines Trinitatis recte vocari idola. Et si quidem Henricus per Ecclesiasticos intelligit Doctores suos, Calvinum, Martyrem, Ilyricum et alios eiusdem classis, recte dicit, illi enim vix unquam aliter imagines nostras appellant, quam idola. Si autem per Ecclesiasticos intelligit sanctos Patres, vel Apostolos, et Prophetas, falsissimum est, quod ipse dicit; nam in primis VII Synodus, act. 5. et act. 7. anathema dicit iis, qui imagines Christi et Sanctorum vocant idola.

Deinde Origenes homil. 8. in Exod. et Theodoretus quest. 38. in Exod. XX: *Non facies tibi sculptile* (quod LXX verterunt *ἴδοις*) *et omnem similitudinem etc.* (1) Dicunt

(1) Exod. XX, 4.

inter imaginem et idolum hoc interesse, quod imago est vera rei similitudo; ut cum pingimus hominem, equum etc. Imago enim ab imitando dicta est. Idolum autem est falsa similitudo, id est, representatio, quod revera non est. Ut cum Gentiles proponerant statutas Veneris, aut Minerve. Illa signa idola erant, quia representabant Deos generis feminini, quales Dii nec sunt, nec esse possunt. Atque ita vere representabant, sed erant falsae imagines. Id enim, quod non est, representari non potest. Ex quo intelligimus imagines Christi et Sanctorum non esse idola. Sed nec Trinitatis, aut Angelorum imagines sunt idola, quia non sunt facta ad representandum naturam Trinitatis, vel Angelorum, sed ad exprimendam formam, in qua apparuerunt, vel certe eorum proprietates, ut infra dicemus.

Hane esse veram differentiam illarum vacuum secundum Ecclesiasticos, probatur Primo, quia Scriptura nusquam tribuit nomen idoli ulli verae imagini, sed solum simulacris Gentilium, que falsos Deos referabant. Scriptura vocat filium Dei imaginem Patris, Sapient. VII, Coloss. I, et ad Hebreos I, at numerum vocat idolum Patris; et III. Reg. VII. dicitur, Salomon fecisse ad ornatum templi imagines Cherubim ad similitudinem hominum; item imagines leonum, boum, palmarum, malogranatorum, florum etc. nec unquam ista vocantur idola, quia nimis rurum rerum variorum similitudines erant.

Secundo, quia Scriptura Testimenti veteris idola vocat ordinari *בָּזָבֶן*, ut Levit. XIX. XXVI. et alibi, vel *בָּזָבֶן*, ut Num. XXXIII. Osce, VI. et alibi. Porro *ἴδοις* significat vanum, falsum; et similiter *ἴδοις* vanum mendacium; interdum etiam vocat *ἴδων*, id est, mendacium, ut Hieronymus notat in cap. VII. Osee, ubi semper videt idolum aliquid falsi significare. Denique Habacuch II. ait Scriptura: *Quid prodest sculptile, quia sculptilis fictor suis conflatile, et imaginem falsam?* (2) ubi clarissime definitum idolum imagego falsa. Cui simile est, quod ait Platō in Theeteto, cum ait: *ψεύτων ταῖς ἴδοις αὐτοὶ πλάσονται*; id est, mendacia, et idola pluris faciunt, quam veritatem, ubi idolum cum mendacio conjunxit, et veritati opposuit.

Tertia, quia B. Paulus. I. Corinth. VIII. ait: *Scimus, quia nihil est idolum in mundo.*

(1) Habac. II, 18. — (2) I. Cor. VIII, 4; Esther. XIV, 11.

Ubi idolum nihil esse dicitur, quia licet sit aliiquid secundum materiam, tamen nihil est formaliter, cum id representet quod nihil est, et proinde nec vere representet, et consequenter nec sit. Cui loco alium similem adducit Hieronymus in cap. VII. Osee, ad probandum idolum nihil esse; nam Esther XIV. dicitur: *Νέ ιραδα σκηπτρον τυμ his, qui non sunt*, (2) id est, idolis.

Quarto, quia B. Hieronymus in c. II. Habacuch, et in c. XIII. Zacharie, et alibi passim confert haereses, cum idolis, quia ut idolum est falsa imago, ita haeresis est falsa imaginatio.

Quinto, ex ipsa vocis proprietate; nam (ut Tertulliana docet libro de idolatria) idolum est diminutivum ab *ἴδων*, id est, forma, et significat formam parvam, non quantitate sola, sed perfectione. Est enim proprie idolum (ut exponit Eustathius in lib. II. Odyssea) imago inanis, qualis est, que cernitur in umbra hominis, et qualia sunt phantasmata, id est, imagines quas imaginatione fabricamus quibus saepe nihil respondet in re; et qualia denique sunt spectra et umbrae mortuorum, que videntur quidem esse aliquid solidum, sed inanes sunt. Unde Homerus in XI. Odyssea, et Lucianus in Dialogo de mortuis, animas mortuorum vocant *ἴδοις*; et Virgilus in VI. lib. *Æneidos* videtur idipsum explicare voluisse, cum ait:

*Corripit hic subita trepidus formidine ferrum
Æneas strictamque aciem venientibus offert:
Et, ni docta comes temes sine corpore vitas
Admonet volitare cava sub imagine formæ;
Irruat, et frusta ferro diverberet umbras.*

Ubi quod Homerus, et Lucianus vocant *ἴδοις*, vocat ipse umbras, et cavas imagines, id est, vanas et inanes. Quoniam ergo idolum propria et primaria significazione designat imaginem inanem, inde scriptores sacri, et Ecclesiastici Doctores vocaverunt idola statutas falsorum Deorum, licet solidæ sint quoad materiam, quia inanes sunt quoad formam, id est, quoad representationem. Hac de nomine idoli.

Nomen simulacri est quidem paulo communius; nam Lactantius lib. VI. de vero cultu, cap. 10. et 13. vocat hominem Dei simulacrum; et lib. II. de origine erroris, cap. 2. dicit, simulacrum dici a similitudine, et

proinde omnem veram imaginem posse dici simulacrum. Verius tamen est, quod alii dicunt, simulacrum dici a simulando, non a similitudine; nam in Scripturis simulacula ubique ponuntur pro idolis. Semper enim ubi Latinus interpres posuit simulacula, ut Actor XV. Psal. CXIII. l. Joan. ult. et alibi, semper in Graeco est *εἴδωλα*; et B. Augustin. in Psal. CXXXV. dicit, Latinos ea simulacula vocare, que a Graecis dicuntur idola. Hieronymus quoque in cap. VII. Osce dicit, sic opponi simulacrum Deo, sicut opponit mendacium veritati, quia simulacrum Deum falsum referit.

Denique, sicut Homerus et Lucianus vocant idola umbras mortuorum, que videntur solida corpora quadam, et non sunt; ita etiam Lucretius lib. IV. et Virgilius lib. IV. Georgiorum, et lib. VI. Eneidos, easdem mortuorum umbras passim appellant simulae.

CAPUT VI.

De principibus Iconomachorum.

Auctores Iconomachie fuerunt omnes aut Judaei, aut Mahometani, aut Magi, aut manifesti Hæretici, ita ut negare non possint qui hoc tempore oppugnabunt imagines, avos et maiores suos fuisse impios.

Alphonsus de Castro, verbo, Imago, tribuit huic errorem cuidam Felici, quem dicit damnatum in Concilio Franconiae, teste Platina in Adriano I, nec tamen potest inveneri quis iste Felix fuerit. Tribuit item Sereno Episcopo Massilia, quem B. Gregorius reprehendit lib. VII. epist. 109. et lib. IX. epist. 9. Denique eundem errorem tribuit Alphonsus B. Epiphanius in epist. ad Joan. Hierosolymit.

Sed nullus horum, pace Alphonsi, in isto errore versatus est; nam Felix damnatus in Synodo Francofurtensi, est Felix Episcopus Urgelitanus. Is autem (ut ex Adone in Chronicis, et Jona lib. I. patet) solum docuit, Christum esse filium Dei adoptivum, quia tamen eadem Synodus reprobaravit eodem tempore (ut ex eodem Adone in Chronicis anni 792. patet) Pseudosynodus Gracorum contra imagines, putaverunt tam Platina

quam Alphonsus, hæresim Felicianam esse hæresim Iconomachorum.

Serenus autem confregit quidem imagines, sed nullo modo Iconomachis hæreticis amitterandus est; nam imagines fregit, quia videbat eas a Christianis, tum recens conversis, adorari pro Diis. Unde Beatus Gregorius laudat zelum ejus et fidem, et solum reprehendit temeritatem, quod annus sit id facere, quod nullus unquam Episcopus fecerat, et monet eum, ut populum instruat cur imagines ab Ecclesia tenentur, et præmissa instructione imagines in templis reponi sinat. Nec erat opus, ut Castro diceret, Serenus, et Epiphanius excusari ab hæresi, quia res nondum erat determinata. Satis enim res determinata erat usus totius Ecclesie: sed nihil isti contra fidem, aut veritatem egerunt, vel docuerunt. Ac per se Epiphanius, qui purgatur ab omni suspicione erroris circa imagines in VII Synodo, act. 6. et nos infra de hac re agemus. Et certe non sine temeritate, et prejudicio Catholicae fidei tam crassi errores tam magnis viris tribuuntur.

Nicolaus Sanderus lib. I. cap. ult. de imaginibus, dicit, primos Iconomachos fuisse Manicheos, tum quia id videtur indicare Tharasius in VII. Synodo, tum etiam quia Faustus apud Augustin. lib. XX. c. 3. cont. Faustum, gloriatur a se sectæ hominibus Deum sine simulariis coli. Sed an res ita se habeat, vehementer dubito; nam Tharasius in VII Synodo, act. 5. non dicit Manicheos respondeas imagines, sed dicit, Iconomachos dum imagines respunt, similes esse Manicheis, qui asserabant, Christum non habuisse verum corpus; qui enim negat Christum posse depingi, videtur existimare Christum non habere verum corpus. Porro Faustus apud Augustinum non loquitur de imaginibus Sanctorum, sed solum de imaginibus Dei. Unde nec Faustus ex loco reprehendit Manicheos, quod imaginibus carerent, et Catholicos, quod haberent imagines, nec Augustinus reprehendit: Ergo primi Iconomachi sunt Judæi, qui in suo Thalmud quod prodit anno Christi 476, ord. II. tract. I. dist. 2. diserte docent, Christianorum Ecclesiæ esse domos idolatriæ, quod propter imagines dictum esse patet tum ex VII Synodo, ubi frequenter Iconomachi dicuntur Hebrei: tum ex Dialogis Leontii, ubi altercatur Judæus cum Christiano de imaginibus. Habet pars horum Dialogor. in VII Synodo, act. 5.

Circa idem tempus Zenone imperante

existit Xenias, quem principem Iconomachorum fuisse dicunt Nicephorus lib. XVI. c. 27. et Cedrenus in compendio. Fuit autem iste Xenias homo Persa, et barbarus, immo et servus fugitivus: et licet non esset baptizatus, simulans tamen se Christianum irrepit ac Episcopatum. Sed quamquam iste aperte suasit, non esse venerandas imagines: non tam legimus, quod persuestit, nisi forte aliquibus paucis. At post annos fere centum, Justino juniore Imperatore, Samaritani quidam irruperunt in Ecclesiam quamdam, et in imagines Christi, et Sanctorum ferocissime grassati sunt, ut patet ex epist. Simeonis Eremitæ ad Justinum Imperatorem, que habetur in VII Synodo, act. 5.

Non diu postea, post annum Domini 600, exortus est Mahometus, qui sua sectæ hominibus nullas imagines in templis permisit, ut ex Alcorano, cap. 45. et. 17. et ex ipsa experientia patet. Nec enim Turcae imagines habent, et nos idolatras putant propter cultum imaginum.

Iterum post annos fere centum, id est, post annum 700 Domini, Hebrewus quidam maleficus Ezidi Regi Arabum Mahometano promisit 30 annos vita, si in suo imperio iuberet imagines Christi, et Sanctorum ex Christianorum Ecclesiæ auferri et comburi. Jussit ille, sed eum Christiani non parerent, immisit Arabes et Hebrewos in Ecclesiæ, qui negotium impigre perfecerunt: Sed Rex Ezides anno sequenti obiit, et Hebrewus tanquam impostor a successore ejus turpis morte mori coactus est. Narratur historia in VII. Synodo act. 5. neconon a Cedreno, Zonara, et Niceta in vita Leonis I.

Paulo post, Leo Isaurus Imperator a Judæis similiter persuasus, publico edicto imagines deponi, et deleri ex templis omnibus jussit: Et multos Christianorum resistivit nec dedit; unde Iconomachi cognomen inventum. Auctores sunt, Cedrenus, Zonaras, Paulus Diaconus, et alii. Atque hic fuit primus Christianorum, qui bellum movit contra imagines; nam etsi Philippicus, teste Paulo Diacono, deposuerat imagines sex Synodorum: tamen id fecerat odio sextæ Synodi, non odio magnum. Fuit enim Philipicus Monothelite, non Iconomachus.

Utrum autem Leo recte fecerit, a male, vel ex perspicie potest, quod maluit in ea causa Judeorum maleficorum consilii ad-

hærente, quam S. Gregorii Papæ, S. Germani Patriarchæ Constantiopolitanæ, qui tunc sedebant, et Imperatori aperte resisterunt, ut ex iisdem auctoribus patet. Fuisse autem Gregorium illum, et Germanum, optimos et doctissimos Pontifices tradunt historici omnes ejus temporis Graeci et Latini. Restituerunt etiam Leoni duodecim sapientes, qui eum preposito suo, qui dicebatur magister Ecumenicus, publicis sumptibus alebantur, et omnium optimi, et sapientissimi erant; quos Leo una cum domo, et instructissima corum bibliotheca coimbussit. Vide Zonara in vita hujus Leonis.

Impietatem porro Leonis secutus est Constantinus Copronymus hujus Leonis filius, qui in signum future improbitatis dum baptizaretur, sacram fontem stereore fœdavit: et præterea Necromantius fuit, et haereticus Nestorianus; nam non credidit B. Mariam esse Deiparam, ut ex Zonara et Cedreno cognoscere potest.

Monet autem recte Sanderus Galileum Xilandrum, non fideliter vertisse in hac historia verba Cedreni. Ubi enim Cedrenus scriptis, Constantinum istum exegisse jumentum ab omnibus imperio suo subjectis, quo juramento confirmarent, nullam se imaginem adoratu; illa verba, ιερονυμος τοι; illa veritatis: nulli se simuloaco supplicatores; quasi videlicet Christiani idolis supplicant. Cum tamen constet, ut jam ostendimus, imagines non recte vocari simulae; et usus Christianorum habeat, ut imagines veneremur, non ut eis quasi viventibus et sentientibus supplicemus. Sed nimur qui fidem Deo non habet, nihil mirum, si etiam fidem non servet in libris transferendis.

Post annum deinde 800, cum aliquandiu quievisset bellum contra imagines; iterum renovatum est a Leone Armenio Imperatore; et qui ei successerunt, Michaeli Ballo, et Theophilico, quos omnes improbissimos fuisse, postremum etiam Judaico sectæ, et Necromantia adductum testandur Cedrenus et Zonaras in vita ipsorum.

Eodem tempore, quo Theophilus in Oriente imagines oppugnabat, existit in Occidente sub Imperio Ludovici Pii Caroli Magni filii Claudio Hispanus, Episcopus Taurinensis, Felicis Urgelitanus discipulus, qui imagines omnes, et crucis et templis omnibus suis diocesis abstulit. Fuit autem homo imperitus, et superbus, ut ex libello ejus, li-